

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

1.1 דרוש לחתונה

בראשית חיי שרה כד,י

וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה נְמָלִים מִנְמְלֵי אֲדֹנָיו וַיִּלְחָד וְכָל-טוֹב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ

וַיָּקָם וַיִּלְחָד אֶל-אֶרְסָם נְהָרִים אֶל-עֵיר נְהֹר:

וַיִּקַּח הָעֶבֶד – מונח תלישא-גדולה, כעין שתי תלישא-גדולה, שני שיעורין, שנלמד אותן מהמאמר של הרב ישראל פולק, מרוה לצמא, פרישת חיי שרה התשס"ט, בשם האדמור מצאנז צפון"ל בעל שפע חיים, שיעור חומש רש"י, פר' חיי שרה התשל"ד, א' שיעור עשרה אנשים לברכת אירוסין,

... ובאור החיים הקדוש דקדק למה הוצרך לעשרה גמלים? ונראה ע"פ מה שמצינו (**בבלי כתובות ז,ב**) אמר רב נחמן: אמר לי הונא בר נתן, תנא: מניין לברכת חתנים בעשרה? שנאמר: (**רות ד' ב**) ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה. וכתבו התוס' (שם ד"ה שנאמר וכו') ב-**מס' כלה (יש פ"א)** דהתם (טט - בעבד אברהם) ברכת אירוסין והכא (טט - **רות ד' ב**) ברכת נישואין, ונראה דאסמכתא בעלמא היא וגו'... ונראה לי במה שדקדקו התוס' דעשרה לא משתמע מהתם.... שלקח העבד עשרה גמלים ועליהם עשרה רוכבים וזאת כדי שיהיה לו עשרה לומר ברכת אירוסין, ומכאן שברכת אירוסין בעשרה... וגו' ב' שיעור עשרה אנשים להשגיח בבתי משתות שלא ינהגו קלות ראש.

וממשיך בעל "שפע חיים" וז"ל: ב-**דרושלמי בפירקין (כתובות א א)** איתא אמר רבי פנחס מכאן לבית דין שהן ממנים זקנים בבתי משתות שלהם וכתב ב'**פני משה**' להשגיח על הדבר שלא ינהגו קלות ראש.... והמקור לדבריו מהירושלמי שבשביל הברכה הוצרך (אליעזר) עשרה זקנים להשגיח שלא ינהגו קלות ראש (עיין **בבית שמואל, אבן העזר, סי' ס"ב סק"א**)

בראשית חיי שרה כד,סה

וַתֹּאמֶר אֶל-הָעֶבֶד מִי-הָאִישׁ הַלְזֶה הַהֶלֶךְ בְּשָׂדֶה לְקַרְאֲתָנִי וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד הוּא אֲדֹנָי

וַתִּקַּח הַצִּעִיף וַתִּתְקַס:

רישא של הקרא בית ישראל בראשית חיי שרה שנת התשי"א ד"ה **ויצא יצחק לשוח כו' ... וַתִּקַּח הַצִּעִיף וַתִּתְקַס** הגיד כ"ק אאז"ל כעין דאיתא (כדוגמת הגמרא האומרת) כסי ראשך כו' אימתא דשמיא (כסה ראשך להראות יראת שמים) ... עפ"י הגמרא **שבת** דכלדאי אמרי (החזוים בכוכבים אמרו לאשה אחת) ברך גנבי (בנך (בעל תכונת) גנב) אמרה ליה אימיה כסי ראשך כו' ובעי רחמי (אמרה לו אמו כסה ראשך לאות יראת שמיים ובקש רחמים שלא תגנוב)

כיון שרבקה בת בתואל ואחות לבן, יצחק אבינו יצא להתפלל עליה, הכניס בה יראת שמים, על-כן **וַתִּקַּח הַצִּעִיף וַתִּתְקַס** ומה' אשה משכלת וראשית חכמה יראת ה'... ואולי (בכסוי הראש לאות יראת שמיים ובקשת רחמים) ע"י התפללות שלהם נמתק כח היצה"ר כוחו של עשו לא להזיק כל-כך לבני ישראל, כעין שראה דנפקי בן דלא מעלי והתפלל על זה, (וזה שנאמר לאברהם אבינו) **ויצא אותו החוצה** צא מאיצטגנינותך כנרמז שם בסוף שבת אצל אע"ה עיין שם, ותפלתו פעל בזה, למתק הדינים, מי האיש הזה (ולא ככתוב **מי-האיש הלזֶה והבן**) (הוציא הכתוב מפשרו המלמד על יצחק אבינו ולימד דבר אחר, כגון פירש **ברכת אליהו** על מאמר בית ישראל שאיש מרמז לדינים. ואפשר שרמז לעשו בנו שהוא הפך יראת שמים של יצחק).

רש"י וַתִּתְקַס - לשון ותתפעל, כמו ותקבר ותשבר, טט בהקשר לרישא ע"פ בית ישראל הדוגמאות של רש"י עשויות לומר כיון שראתה שיצא ממנה עשו רצתה למנוע זאת בבחינת להעדיף להשבר ולהקבר טרם יבוא לה ולעם ישראל צער עשו.

וַתֹּאמֶר אֶל-הָעֶבֶד - מונח רביע

מי-האיש הלזֶה - מהפך פשטא **ההלך בשדה לקראתני** - מהפך פשטא זקף-קטן, פעמיים מהפך פשטא בין שני קיסרים, תבנית מאד נדירה, כעין היקש או דבר החוזר וקורה
מי-האיש הלזֶה מי-האיש גי' ש"ו, **הלזֶה** = ה' ה' ל"ז, שש"ו ועוד ה' ועוד ה' = עש"ו ל"ז (לזות שפתיים - ויבו את-הבכרה)
וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד - מרכא טפחא **הוא אדני** - מונח אתנח

וַתִּקַּח הַצִּעִיף - מרכא טפחא, יתור לרבות על צעיף אחד רבוי יראת שמים וממנו רבוי פרנסה כנדרש מהנוטריקון **צ'ע'י'ף'** - ע'מך י'שראל צ'ריכים פרנסה, **וַתִּתְקַס** המלה מלמדת על צניעות כאות ליראת שמיים, טעם סלוק במלת **וַתִּתְקַס** - סלוק, הגבלה, שבזכות כסוי הראש לאות יראת שמיים יוגבל הנזק העלול לצאת מעשו, עד להמתקת הדין לגמרי.

בראשית חיי שרה כד,סז:

וַיִּבְאֶה יִצְחָק הָאֱלֹהִים לְשָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת-רַבְקָה וַתְּהִי-לוֹ לְאִשָּׁה וַיִּנָּחֶם יִצְחָק אֶת-רַבְקָה אִמּוֹ: פ

וַיִּבְאֶה יִצְחָק אֶת-רַבְקָה וַתְּהִי-לוֹ לְאִשָּׁה - דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים מצטרפים רצף באור הנר, רצף בברכה בעיסה, רצף בענן השכינה הקשור על האהל היינו טהרת המשפחה, כפי' **רש"י האלהל שרה אמו** שכל זמן ששרה קיימת היה נר דלוק מערב שבת לערב שבת, וברכה מצויה בעיסה וענן קשור על האהל, ומשמתה פסקו, וכשבאת רבקה חזרו.

בראשית חיי שרה כה,א - ד |א| וַיִּסַּף אֶבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וַשְׁמָה קַטְוֶה:

|א| וַיִּסַּף אֶבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה - דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים המצטרפים לענין אחד כאן כהסקה מפ' רמב"ן שאברהם אבינו לקח אשה בכתובה (שהיא מרבנן) ובקידושין מדאורייתא.

רמב"ן ... ורבנו שלמה כתב נשים - בכתובה, **פילגשים** - שלא בכתובה, כדאמרינן בנשים ופילגשים דודי בסנהדרין (כא,א). ואין הדבר כן, כי לא תקרא 'פילגש', אלא כשהיא בלא קדושין, כי הכתובה מדברי סופרים, והגרסא בסנהדרין: פילגש - בלא כתובה וקדושין. ... מתוך פ' רמב"ן והגרסא בסנהדרין: פילגש - בלא כתובה וקדושין יש ללמוד שאשה בכתובה וקדושין **וַשְׁמָה** - מרכא, רבוי המרמז על שנאים מעשיה כקטרת שהיו בה י"א סמנים **קטוֹרֶה** - סלוק, מרמז להגבלה **שקשרה פתחה**, כפי' **רש"י** (א) **קטוֹרֶה** - זו הגר (ראה ב"ר סא,ה), ונקראת **קטוֹרֶה** - על שם שנאים מעשיה כקטרת, **ושקשרה פתחה**, שלא נזדווג לה אדם מיום שפרשה מאברהם (ראה ב"ר סא,ה).

בראשית וירא יח, כח - לב

[כח] **אָוּלַי יַחְסְרוֹן חֲמִשִּׁים הַצְדִּיקִים חֲמִשָּׁה הַתְּשֻׁחִית בְּחֻמְשָׁה אֶת-כָּל-הָעִיר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֵת אִם-אֲמַצָּא שָׁם אַרְבָּעִים
וְחֲמִשָּׁה: [כט] וַיִּסָּף עוֹד לְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאמֶר אֲוּלַי יִמְצְאוּן שָׁם אַרְבָּעִים וַיֹּאמֶר לֹא אֲעִשֶׂה בְּעִבּוֹר הָאֲרָבָעִים:
[ל] וַיֹּאמֶר אֶל-נָא יַחַר לְאֲדֹנָי וְאֲדַבְּרָה אֲוּלַי יִמְצְאוּן שָׁם שְׁלֹשִׁים וַיֹּאמֶר לֹא אֲעִשֶׂה אִם-אֲמַצָּא שָׁם שְׁלֹשִׁים: [לא]
וַיֹּאמֶר הִנֵּה-נָא הוֹאֲלֵתִי לְדַבֵּר אֶל-אֲדֹנָי אֲוּלַי יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרִים וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֵת בְּעִבּוֹר הָעֶשְׂרִים:
[לב] וַיֹּאמֶר אֶל-נָא יַחַר לְאֲדֹנָי וְאֲדַבְּרָה אֶת-הַפֶּעַם אֲוּלַי יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרֵה וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֵת בְּעִבּוֹר הָעֶשְׂרֵה:**

שפת"ח (ו)

ט וקשה לרש"י דפשוטו של קרא משמע דאברהם לא היה מתפלל אלא שלא יעשה עוד כיוצא בזה, ולא היה מתפלל על אנשי סדום, ואם כן איך אמר בתפלתו אולי יש חמשים צדיקים, שמע מינה על אנשי סדום היה מתפלל, לכן פירש לא הוא ולא כיוצא בו, דלשון הזה כולל שניהם לעתיד ולהווה רצונו לומר היה מתפלל גם על ישראל כשיהיו חוטאים שלא ימית צדיקים עם רשעים, וזה שפירש אחר כך חלילה לך לעולם הבא רצה לומר לדורות הבאין:

טט – הפשט עוסק בתפילת אברהם להצלת חמשת ערי עמק השדים. אבל הדרש ההלכתי עוסק בהרכבים של מנין לתפילה
בראשית וירא יח, כח כט [כח] **אָוּלַי יַחְסְרוֹן חֲמִשִּׁים הַצְדִּיקִים חֲמִשָּׁה הַתְּשֻׁחִית בְּחֻמְשָׁה אֶת-כָּל-הָעִיר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֵת אִם-
אֲמַצָּא שָׁם אַרְבָּעִים וְחֲמִשָּׁה: [כט] וַיִּסָּף עוֹד לְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאמֶר אֲוּלַי יִמְצְאוּן שָׁם אַרְבָּעִים וַיֹּאמֶר לֹא אֲעִשֶׂה בְּעִבּוֹר
הָאֲרָבָעִים:**

לדינא הפסוקים עוסקים בשיעורי צירוף משתתפים לתפילה ואולי לברכת המזון ואולי תפילות והודיות אחרות
ע"פ שפת"ח נ דכיון שמצינו גבי חמשים שביקש על ידי צירוף, כמו שנאמר לעיל אולי יחסרון חמשים הצדיקים חמשה, אם כן ביקש על ט'
ועל ידי צירוף, שו"ע או"ח סי' נה ס"ק ? לתפילה בדיעבד אפשר ט' גדולים וקטן עם ספר חומש ע"י צירוף
כמו-כן יש גמרא לתפילה בדיעבד אפשר ט' גדולים וארון הקודש עם ספר תורה ע"י צירוף, ויש האומר ט' והקב"ה בצירוף.
אפשר שלכך מרמז **בראשית וירא יח, כח** **אָוּלַי** – תלישא-גדולה, שיעור צירוף לתפילה הנלמד מ- **וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֵת אִם-אֲמַצָּא שָׁם
אַרְבָּעִים וְחֲמִשָּׁה**: בשעת דחק ה' "לא ישחית" היינו לא ידחה תפילת ארבעים וחמשה מחולק בחמש (בפשט ערים) עולה תשעה וקטן עם
ספר או ארון הקודש עם ספר תורה.

הקטן הזה יש אומרים שהוא בן שמונה וזה שיעור הנלמד כהמשך מהתלישא-גדולה [כח] **אָוּלַי** אל פסוק [כט] ... **אָוּלַי יִמְצְאוּן שָׁם
אַרְבָּעִים, אָוּלַי** – תביר, בתפקיד לחלק את התוכן הבא **יִמְצְאוּן שָׁם אַרְבָּעִים** היינו ארבעים לחלק בחמש עולה שמונה
אבל בשו"ע או"ח סי' נה אומר שהקטן הזה יכול להיות בן שש ויודע למי מתפללים. לכן יש לחפש **שמונה** אחר לענין צירוף.

[ל] **וַיֹּאמֶר אֶל-נָא יַחַר לְאֲדֹנָי וְאֲדַבְּרָה אֲוּלַי יִמְצְאוּן שָׁם שְׁלֹשִׁים וַיֹּאמֶר לֹא אֲעִשֶׂה אִם-אֲמַצָּא שָׁם שְׁלֹשִׁים:
[לא] וַיֹּאמֶר הִנֵּה-נָא הוֹאֲלֵתִי לְדַבֵּר אֶל-אֲדֹנָי אֲוּלַי יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרִים וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֵת בְּעִבּוֹר הָעֶשְׂרִים:
[לב] וַיֹּאמֶר אֶל-נָא יַחַר לְאֲדֹנָי וְאֲדַבְּרָה אֶת-הַפֶּעַם אֲוּלַי יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרֵה וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֵת בְּעִבּוֹר הָעֶשְׂרֵה:**
פסוק [ל] **וַיֹּאמֶר** – תלישא-גדולה, בתפקיד שיעור לאחריו מלמד לדינא על שיעור רוב לתפילה **אָוּלַי** – תביר, בתפקיד לחלק את התוכן
הבא **יִמְצְאוּן שָׁם שְׁלֹשִׁים** היינו שלשים לחלק בחמש עולה ששה מתפללים וארבעה ע"י צירוף מפסוק [לא] ... **אָוּלַי** – תביר, בתפקיד
לחלק את התוכן הבא **יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרִים** היינו עשרים לחלק בחמש עולה **אַרְבַּעַה** מצטרפים. בפסוק ל"א אין תלישא אבל טעם תלישא-
גדולה הפותח את פסוק [לב] **וַיֹּאמֶר** עשוי ללמד תפקיד שיעור אלפניו בפסוק [לא]

פסוק [לב] **וַיֹּאמֶר** – תלישא-גדולה בתפקיד שיעור לאחריו, מלמד (א) ע"פ

זוהר - מדרש הנעלם כרך א (בראשית) פרשת וירא דף קה עמוד א

זוהר - השמטות כרך א (בראשית) דף רנה עמוד א

רבש"ע **אולי ימצאון שם עשרה** כלומר אולי ימצא ביניהם מי שעוסק בעשרה מאמרות ובעשרת הדברות בכל יום וכן אולי ימצאון
ביניהם עשרה שמקדימים לבית הכנסת

(ב) אפשר כי מלמד לדינא על שיעור לברכת המזון לומר נברך א-לקינו שאכלנו משלו ובטובו היינו
ובנוסף אפשר כי **אָוּלַי** – תביר, בתפקיד לחלק את התוכן הבא **יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרֵה** היינו עשרה לחלק בחמש עולה שניים כמנהג
הספרדים לשני פנים חדשות לקיום סעודת חתנים בשבעת ימי המשתה.

ראה **תלישא-גדולה**

דעת המהרש"א שאין קטן ואין ארון מצטרפין,